

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สเตอริโอเคมีของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์ (II)

คอปเปอร์(II) มีการจัดอิเล็กตรอนแบบ $[Ar]3d^9$ รูปร่างของโมเลกุลส่วนใหญ่จะบิดเบี้ยว (distortion) ไปจากโครงสร้างปกติเนื่องจากปรากฏการณ์ Jahn-Teller ซึ่งได้สรุปไว้ในตารางที่ 1.1 และรูปที่ 1.1 จากเหตุผลนี้ทำให้สารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) มีสเตอริโอเคมีได้หลายแบบแตกต่างจากสารประกอบของธาตุแทรนซิชันอื่น ๆ สเตอริโอเคมีของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) จะสัมพันธ์กับสมบัติทางสเปกโทรสโกปีจึงสามารถทำนายโครงสร้างของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) จากสมบัติทางสเปกโทรสโกปีได้

รูปที่ 1.1 แสดงสเตอริโอเคมีทั้งหมดของไอออนคอปเปอร์(II) ที่รู้โครงสร้างแล้วซึ่งสเตอริโอเคมีแบบ elongated tetragonal และ elongated rhombic octahedral พบมากที่สุดตัวอย่างเช่น $[Cu(NH_3)(NO_2)]$ [11] และ $Ba_2[Cu(OH)_2(O_2CH)_4][HCO_2] \cdot 2H_2O$ [12] ตามลำดับ ส่วนสเตอริโอเคมีแบบ compressed octahedral พบน้อยมากตัวอย่างเช่น $Ba_2[CuF_6]$ [9] และ $[Cu(dien)_2][NO_3]$ [10] ตามลำดับ สเตอริโอเคมีแบบ regular octahedral และ trigonal octahedral เช่น $K_2Pb[Cu(NO_2)_6]$ [7] และ $[Cu(en)_3][SO_4]$ [8] ตามลำดับ ซึ่งพบเพียง 2-3 ตัวอย่างเท่านั้นในสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) ทั้งหมด สเตอริโอเคมีแบบ cis-distorted octahedral พบมากกว่าแบบ compressed octahedral และสเตอริโอเคมีแบบ cis-distorted octahedral นี้จะไม่พบในสารประกอบเชิงซ้อนที่มีลิแกนด์ทั้ง 6 เหมือนกัน ปกติมีโคอร์ดิเนชันแบบ CuN_4O_2 ซึ่งประกอบด้วยลิแกนด์ 2 ชนิดเป็นชนิด bidentate chelate ที่มีไนโตรเจน 2 อะตอมเป็นอะตอมให้อิเล็กตรอนและอีก 1 ลิแกนด์เป็นพวกออกซิเจนไอออน สูตรทั่วไปของแคตไอออนโคอร์ดิเนชันสเฟียร์คือ $[Cu(chelate)_2(OXO)]^+$ เมื่อ $OXO = [ONO]^-$, $[O_2CCH_3]^-$ และ $[O_2CH]^-$ เป็นต้น โครงสร้างแบบ cis-distorted octahedral อาจแบ่งย่อยเป็นสเตอริโอเคมีแบบ symmetric และ asymmetric cis-distorted octahedral ตัวอย่างเช่น $[Cu(phen)_2(O_2CCH_3)][ClO_4] \cdot 2H_2O$ [13] และ $[Cu(bipyam)_2(O_2CCH_3)][ClO_4] \cdot 2H_2O$ [14] ตามลำดับ ส่วนสเตอริโอเคมีของสารประกอบเชิงซ้อนที่มี 4-โคอร์ดิเนตพบน้อยมากและพบว่าสเตอริโอเคมีแบบ square coplanar และ rhombic coplanar มีมากกว่าแบบ compressed tetrahedral แต่พบ

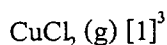
ตารางที่ 1.1 สรุปสเตอริโอเคมีของไอออนคอปเปอร์(II) ซึ่งรู้โครงสร้างแล้ว พร้อมด้วยสมมาตร โมเลกุลและความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางเรขาคณิตแบบปกติและแบบบิดเบี้ยว

Linear- C_{2v}	Trigonalbipyramidal- D_{3h}	Distorted square pyramidal	Square pyramidal- C_{4v}
$CuCl_2$ (gaseous) (1)	$[Cu(NH_3)_2Ag(SCN)_3]$ (2)	$[Cu(bipy)_2(OH_2)] [S_2O_8]$ (3)	$K[Cu(NH_3)_5][PF_6]$ (4)
Compressed tetragonal	Octahedral- O_h	Elongated tetragonal	Square coplanar- D_{4h}
Octahedral- D_{4h}	$K_2Pb[Cu(NO_2)_6]$ (6)	Octahedral- D_{4h}	$[Cu(3 Me-acac)_2]$ (8)
$RbPb[Cu(NO_2)_6]$ (5)	Cis-distorted octahedral- C_2	$[Cu(NH_3)_4(NO_2)_2]$ (7)	Elongated rhombic
Compressed rhombic	$[Cu(phen)_2(O_2CCH_3)]$	Trigonal octahedral- D_3	Octahedral - D_{2h}
Octahedral- D_2	$[BF_4] \cdot 2H_2O$ (10)	$[Cu(en)_3][SO_4]$ (11)	$Ba_2[Cu(HCO_2)_6] \cdot 4H_2O$ (12)
$[Cu(dien)_2][NO_3]_2$ (9)	Asymmetric cis-distorted octahedral (4+1+1*)	Seven coordinate - C_{2v}	Eighth coordinate - S_4 (4+4*)
Compressed tetrahedral- D_{2d}	$[Cu(bipy)_2(O_2CCH_3)][ClO_4] \cdot H_2O$ (14)	(3+2+2*)	$Ca[Cu(CH_3CO_2)_4] \cdot 6H_2O$ (16)
$[Cu(bipyam)_2][ClO_4]$ (13)		$[Cu(py)_3(O_2NO)_2]$ (15)	

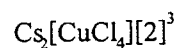
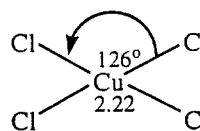
น้อยกว่าสเทอริโอเคมีของ 5-โคออร์ดิเนตและ elongated rhombic octahedral ตัวอย่างเช่น $Cs_2[CuCl_4]$ [2] ส่วนสเทอริโอเคมีของ 5-โคออร์ดิเนตแบบ regular square-based pyramidal และ regular trigonal bipyramidal เช่น $K[Cu(NH_3)_5][PF_6]$ [4] และ $[Cu(SCN)_3(NH_3)_2]$ [3] ตามลำดับพบน้อยมาก โดยทั่วไปโครงสร้างของคอปเปอร์ (II) ที่มี 5-โคออร์ดิเนตมักบิดเบี้ยวไปจากโครงสร้างแบบปกติและการบิดเบี้ยวนี้มี 2 แบบ คือโครงสร้าง square pyramidal ที่บิดเบี้ยวแบบ trigonal และแบบ tetrahedral แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้าง square pyramidal ซึ่งบิดเบี้ยวแบบ trigonal ยัง 5-โคออร์ดิเนตอยู่เหมือนเดิม โครงสร้างแบบ square pyramidal ที่บิดเบี้ยวแบบ trigonal ดังแสดงในรูปที่ [5] เมื่อเปรียบเทียบกับ การบิดเบี้ยวแบบ tetrahedral $[Cu(bipy)_2(OH_2)][S_2O_8]$ [6] สเทอริโอเคมีที่มี 5-โคออร์ดิเนตซึ่งการบิดเบี้ยวแบบต่างๆ จะเกิดผ่านวิถีทางของกลไก Berry Twist

สเทอริโอเคมีของสารประกอบเชิงซ้อน $[Cu(bipy)(ONO)_2]$ [15] ซึ่งมีโครงสร้างแบบ elongated rhombic octahedral ของ 6-โคออร์ดิเนตมีโครโมฟอร์แบบ $(4+2^*)$ และสเทอริโอเคมีที่อยู่ระหว่าง 5-โคออร์ดิเนต และ 6-โคออร์ดิเนตที่มีโครโมฟอร์แบบ $(4+1+1^*)$ ดังตัวอย่าง $[Cu(babz)(O_2NO)(HOMe)][NO_3]$ [16] สารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์ (II) ซึ่งมีเลขโคออร์ดิเนชันมากกว่า 6 พบน้อยมากเกิดกับสารประกอบเชิงซ้อน $[Cu(py)_3(O_2NO)_2]$ (15) และ $Ca[Cu(O_2CCH_3)_4] \cdot 6H_2O$ (16) ซึ่งมีเลขโคออร์ดิเนชันเท่ากับ 7 และ 8 ตามลำดับดังในตารางที่ 1.1

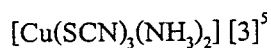
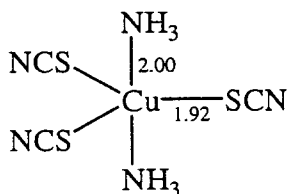
1. Linear

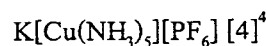
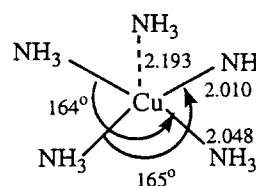
2. Compressed tetrahedral

3. Trigonal bipyramidal

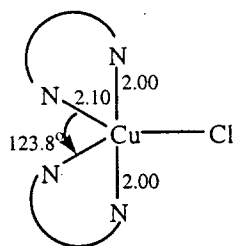

4. Square pyramidal

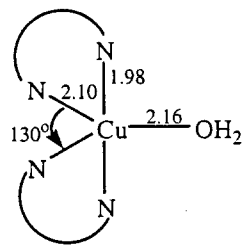

รูปที่ 1.1 สเทอริโอเคมีของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II)

5. Trigonal distorted square pyramidal และ Tetrahedral distorted square pyramidal ดังตัวอย่างตามลำดับ

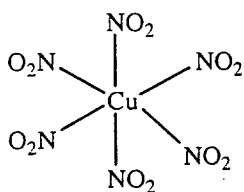

$[\text{Cu}(\text{bipy})_2\text{Cl}][\text{PF}_6] [5]^6$

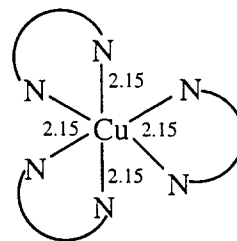
$[\text{Cu}(\text{bipy})_2(\text{OH}_2)][\text{S}_2\text{O}_6] [6]^7$

6. Octahedral

$\text{K}_2\text{Pb}[\text{Cu}(\text{NO}_2)_6] [7]^8$

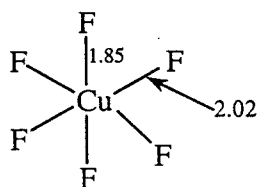
7. Trigonal octahedral

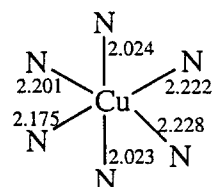
$[\text{Cu}(\text{en})_3][\text{SO}_4] [8]^9$

8. Compressed tetragonal octahedral และ Compressed rhombic octahedral

ดังตัวอย่างข้างล่างตามลำดับ

$\text{Ba}_2[\text{CuF}_6] [9]^{10}$

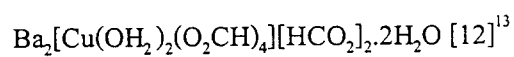
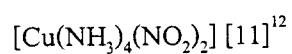
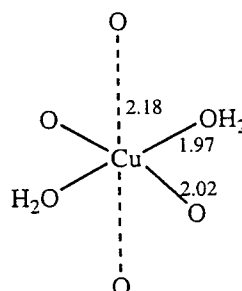
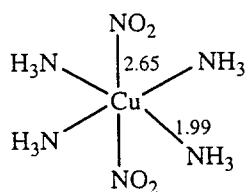

$[\text{Cu}(\text{dien})_2][\text{NO}_3]_2 [10]^{11}$

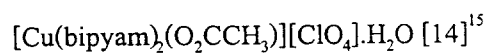
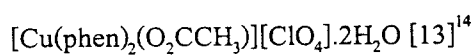
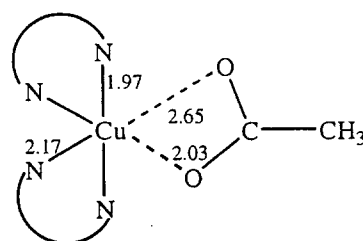
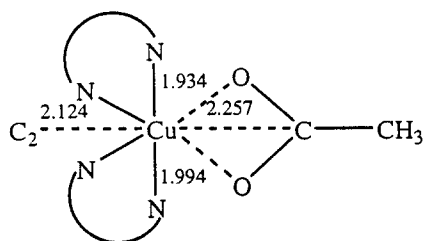
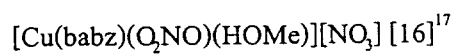
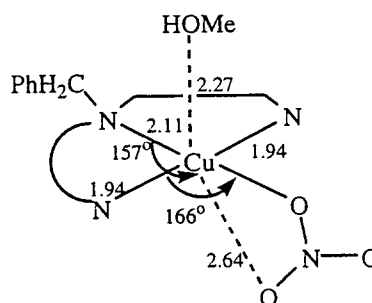
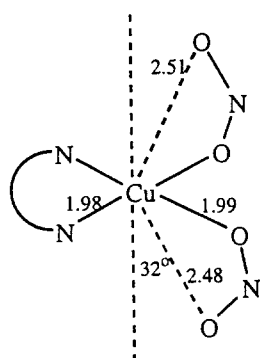
รูปที่ 1.1 สเตอริโอเคมีของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II)(ต่อ)

9. Elongated tetragonal octahedral และ Elongated rhombic octahedral

ตั้งตัวอย่างข้างล่างตามลำดับ

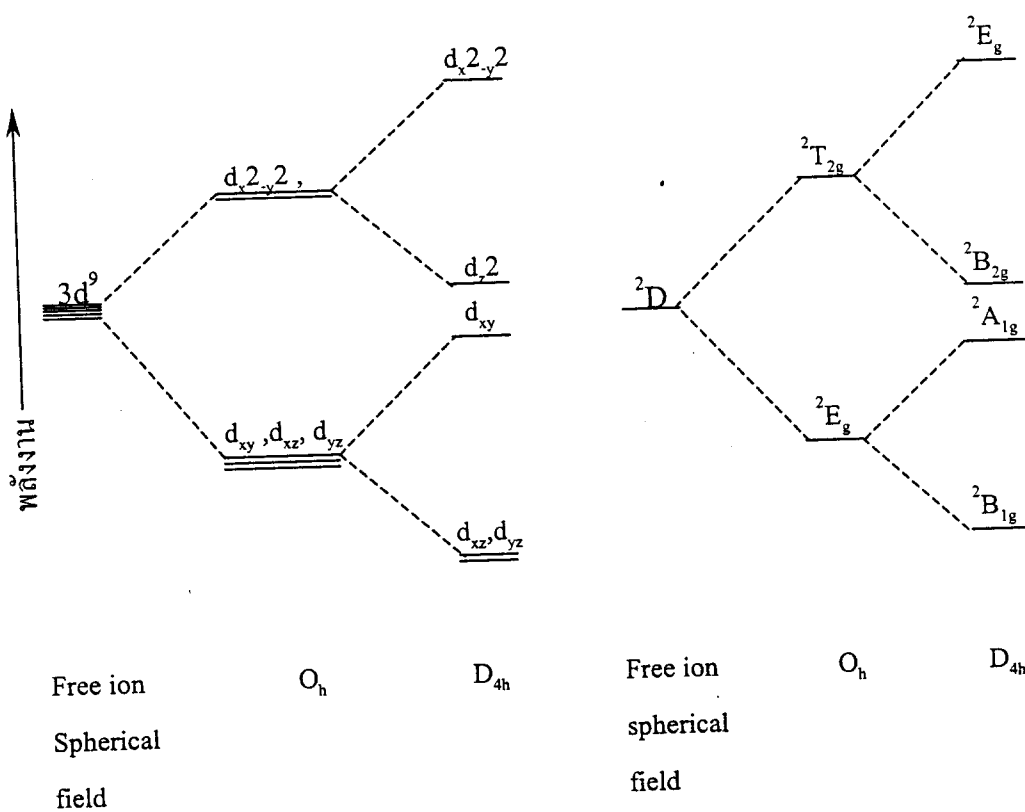
10. Symmetric cis-distorted octahedral และ asymmetric cis-distorted octahedral ตั้งตัวอย่างข้างล่างตามลำดับ

11. six-coordinate elongated rhombic octahedral (N₂O₂O₂) และ square pyramidal distorted octahedral(4+1+1*)

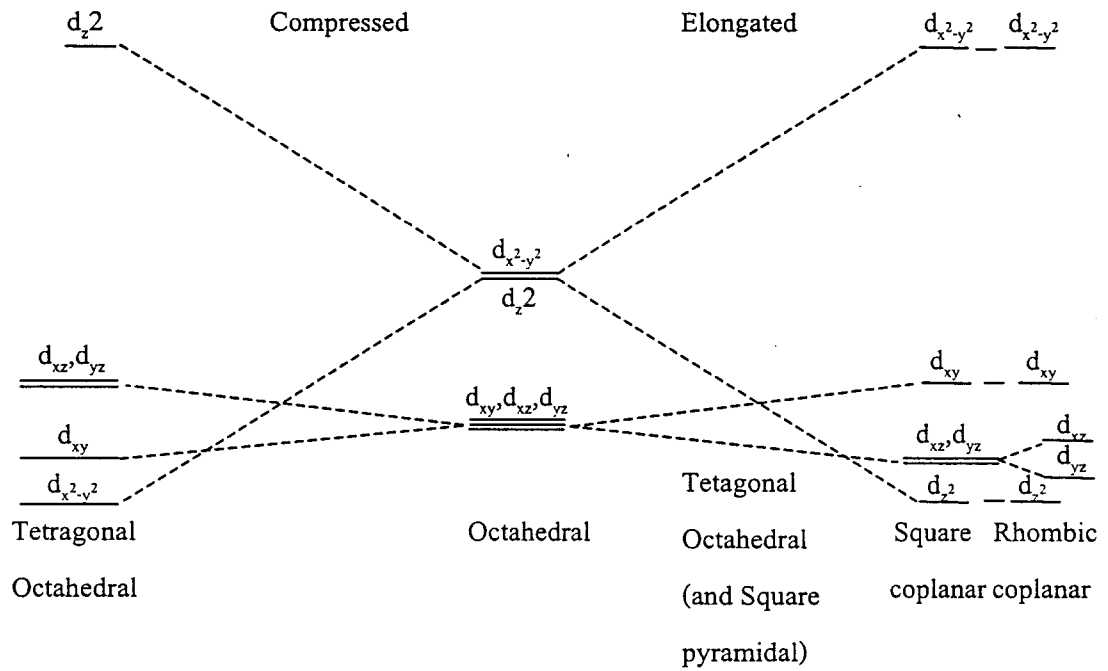
รูปที่ 1.1 สเตอริโอเคมีของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II)(ต่อ)

1.2 สมบัติทางอิเล็กทรอนิกส์ของคอปเปอร์(II)

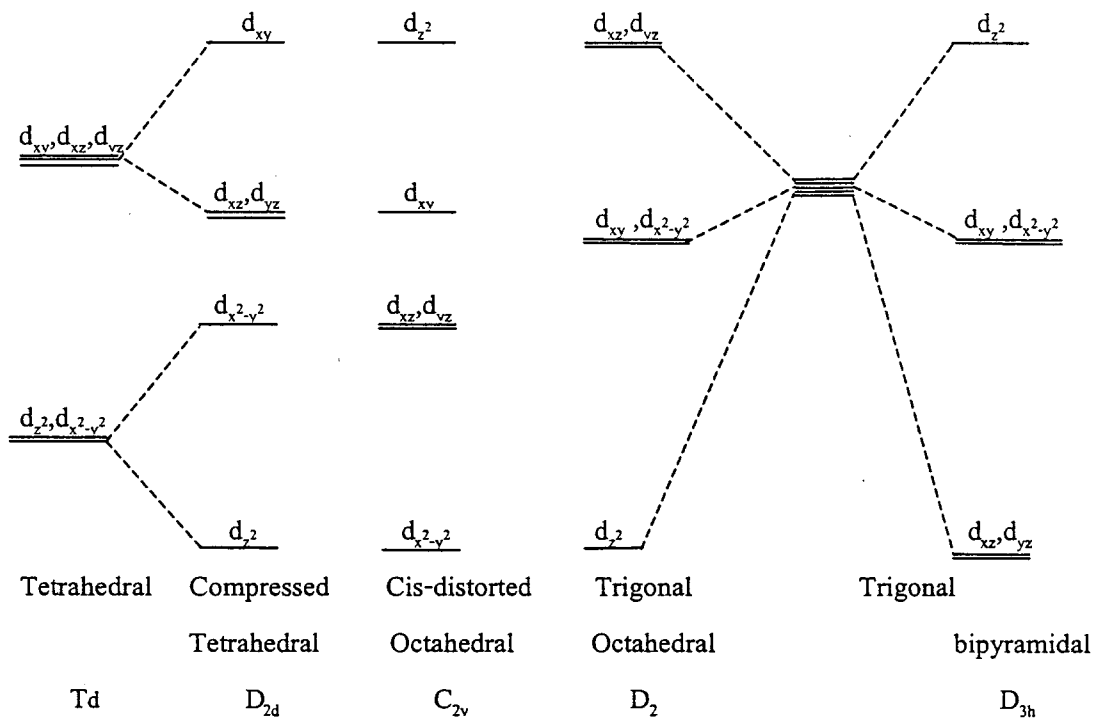
คอปเปอร์(II) มีการจัดเรียงอิเล็กตรอนเป็น $3d^9$ มีสถานะพื้นของรัสเซลล์ ซอนเดอร์เป็น ^2D ในเทอมของ ^2D จะมีการแยกของระดับพลังของ d-orbital ทั้งห้าซึ่งถ้าเป็นสารประกอบเชิงซ้อนออกตะฮีดรัลหรือเททราฮีดรัลจะแยกออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกมีสามออร์บิทัลที่มีระดับพลังงานเท่ากันคือ d_{xy}, d_{yz}, d_{xz} หรือ t_2 และกลุ่มที่สองมีออร์บิทัลที่มีพลังงานเท่ากันคือ $d_{z^2}, d_{x^2-y^2}$ หรือ e การแยกของระดับพลังงานของ d-ออร์บิทัลทั้ง 5 สำหรับสเทอริโอที่มีสมมาตรต่างกันนั้นจะต่างกันเนื่องจากแรงผลักระหว่างอิเล็กตรอนของโลหะกับลิแกนด์เปลี่ยนไปตามสเทอริโอเคมีดังแสดงในรูปที่ 1.2-1.4

รูปที่ 1.2 แสดงการแยกระดับพลังงานของ d-ออร์บิทัล และสถานะสเปกโทรสโกปีสำหรับไอออนคอปเปอร์(II) ในสนามผลึกแบบ elongated octahedral

รูปที่ 1.3 แสดงการแยกของระดับพลังงานของ d-ออร์บิทัลของไอออนคอปเปอร์ (II) ในสนามผลึกแบบ compressed และ elongated tetragonal octahedral

รูปที่ 1.4 แสดงการแยกของระดับพลังงานของ d-ออร์บิทัลของไอออนคอปเปอร์(II) ในสนามผลึกแบบ tetrahedral, cis-distorted octahedral, trigonal octahedral และ trigonal bipyramidal

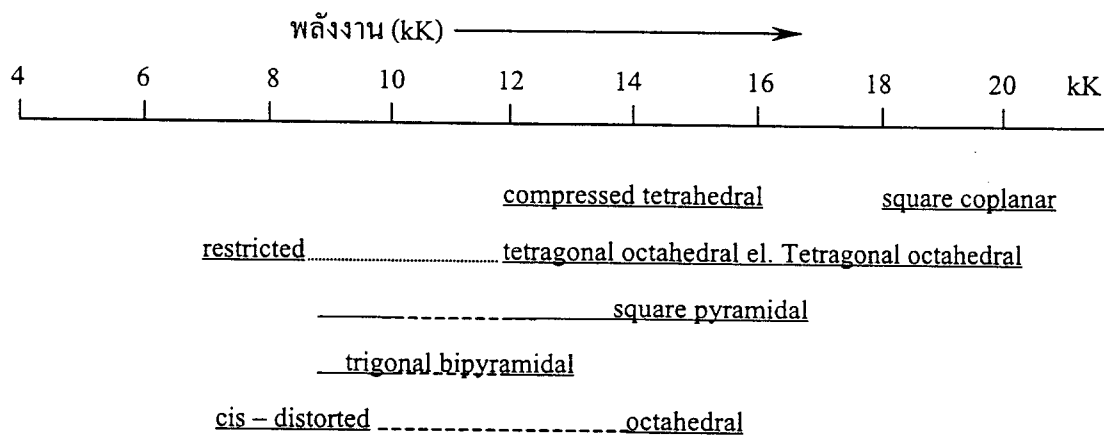
จากทฤษฎีสถานะผลึกสามารถสรุปสถานะพื้นของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) ที่มีสเทอริโอเคมีแบบต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 แสดงสถานะพื้นของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) ที่มีสเทอริโอเคมีแบบต่าง ๆ

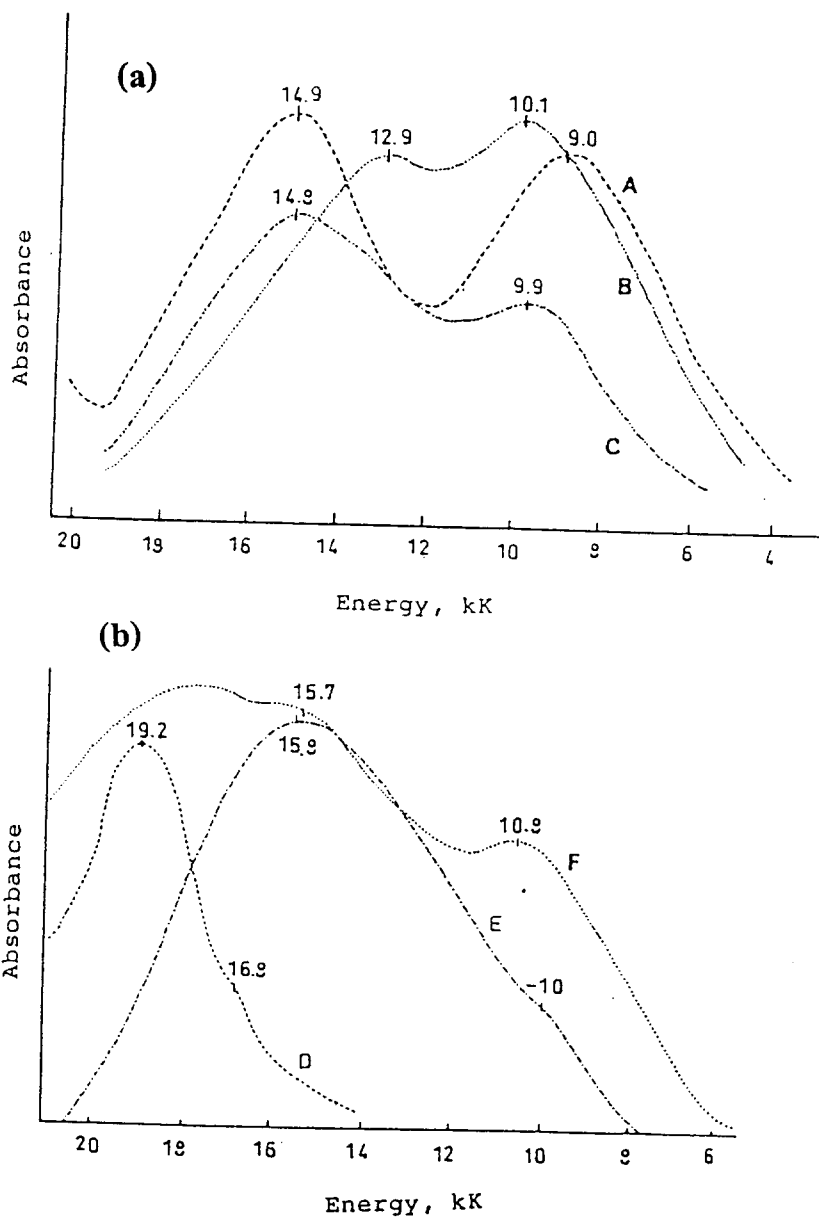
1. $d_{x^2-y^2}^1$ elongated tetragonal octahedral
 elongated rhombic octahedral
 square coplanar
 square pyramidal
2. d_z^1 compressed tetragonal octahedral
 compressed rhombic octahedral
 linear
 trigonal bipyramidal
 cis-distorted octahedral
3. d_{xy}^1 compressed tetrahedral
 square coplanar-Cu (acac)₂ type

1.3 อิเล็กทรอนิกส์ ดิฟฟิวส์ รีเฟลคแตนซ์ สเปกตรัม (Electronic diffuse reflectance spectra)

อิเล็กทรอนิกส์ ดิฟฟิวส์ รีเฟลคแตนซ์ สเปกตรัมเป็น d-d สเปกตรัมซึ่งเกิดจากการดูดกลืนคลื่นแสงส่วนใหญ่ในช่วงวิสิเบิลของสารตัวอย่างที่เป็นผงสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) ที่มีสเทอริโอเคมีแบบต่าง ๆ จะมีอิเล็กทรอนิกส์สเปกตรัมที่ต่างกันทั้งจำนวนแบนด์ตำแหน่งและลักษณะรูปร่างของแบนด์ รูปที่ 1.5 แสดงถึงช่วงพลังงานของ d-d ทรานซิชันสำหรับโครโมฟอร์ CuN_x ในสเทอริโอเคมีแบบต่าง ๆ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสเทอริโอเคมีแบบต่าง ๆ ของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) กับลักษณะของอิเล็กทรอนิกส์ สเปกตรัมแสดงดังรูปที่ 1.6(a) และ (b)

รูปที่ 1.5 แสดงช่วงพลังงานของ d-d แทรนซิชันสำหรับ โครโมฟอร์ CuN_x

รูปที่ 1.6 แสดงอิเล็กทรอนิกส์ รีเฟลคแตนซ์ สเปกตรัมของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) ที่มีสเทอริโอเคมีแบบต่าง ๆ

- (a) A $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2(\text{ONO})][\text{NO}_2]$ (cis-distorted octahedral)
 B $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2\text{Cl}]\text{Cl}\cdot 6\text{H}_2\text{O}$ (distorted trigonal bipyramidal)
 C $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2\text{Cl}][\text{ClO}_4]\cdot 2\text{H}_2\text{O}$ (distorted square pyramidal)
- (b) D $\text{Na}_4[\text{Cu}(\text{NH}_3)][\text{Cu}(\text{S}_2\text{O}_3)_2]\cdot \text{H}_2\text{O}$ (square coplanar)
 E $[\text{Cu}(\text{bipyam})(\text{O}_2\text{CCH}_3)(\text{OCIO}_3)]\cdot \text{H}_2\text{O}$ (elongated rhombic octahedral)
 F $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2][\text{ClO}_4]_2$ (compressed tetrahedral)

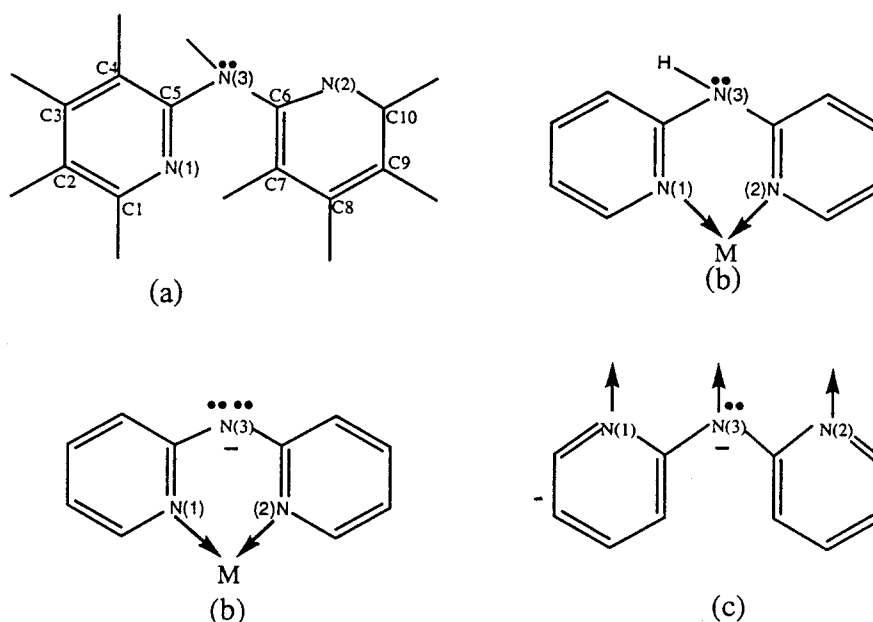
รูปที่ 1.6 A เป็นตัวอย่างของสเปกตร้าของ $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2(\text{ONO})][\text{NO}_2]$ ซึ่งมีสเตอริโอเคมีแบบ cis-distorted octahedral พบว่าประกอบด้วยแบนด์สองแบนด์ซึ่งมีความเข้มเกือบเท่ากันปรากฏที่ตำแหน่ง 14.9 kK และ 9.0 kK แบนด์ทั้งคู่อยู่ห่างกันประมาณ 5 kK รูป B เป็นสเปกตรัมของ $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2\text{Cl}]\text{Cl}\cdot 6\text{H}_2\text{O}$ มีสเตอริโอเคมีแบบ distorted trigonal bipyramidal ประกอบด้วยพีคหลักอยู่ช่วงพลังงานต่ำ (10.1 kK) และมีบ่าในช่วงพลังงาน 12.9 kK รูป C เป็นสเปกตรัมของ $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2\text{Cl}][\text{ClO}_4]\cdot 2\text{H}_2\text{O}$ มีสเตอริโอเคมีแบบ distorted square pyramidal ลักษณะของสเปกตรัมประกอบด้วยพีคหลักปรากฏทางด้านพลังงานสูง (14.8 kK) และมีบ่าในช่วงพลังงานต่ำกว่า (9.9 kK) รูป D เป็นสเปกตรัมของสารประกอบเชิงซ้อน $\text{Na}_4[\text{Cu}(\text{NH}_3)_4][\text{Cu}(\text{S}_2\text{O}_3)_2]\cdot \text{H}_2\text{O}$ มีสเตอริโอเคมีแบบ square planar ประกอบด้วยพีคหลักอยู่ในช่วงพลังงานสูง (19.2 kK) และมีบ่าที่เกิดขึ้นช่วงพลังงานต่ำกว่า (16.9 kK) ส่วนรูป E เป็นสเปกตรัมของ $[\text{Cu}(\text{bipyam})(\text{O}_2\text{CCH}_3)(\text{OCIO}_3)]\cdot \text{H}_2\text{O}$ มีสเตอริโอเคมีแบบ elongated rhombic octahedral ประกอบด้วยพีคหลักอยู่ที่ช่วงพลังงานค่อนข้างสูง (15.8 kK) และมีบ่าปรากฏอยู่ในช่วงพลังงานต่ำกว่า (10.0 kK) และรูป F เป็นสเปกตรัมของ $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2][\text{ClO}_4]_2$ ซึ่งมีสเตอริโอเคมีแบบ compressed tetrahedral ให้แบนด์ที่มีลักษณะค่อนข้างกว้าง มีความเข้มสูงเมื่อเทียบกับสารประกอบเชิงซ้อน octahedral ซึ่งประกอบด้วยพีคหลักเกิดที่พลังงานค่อนข้างสูง (15.7 kK) และมีบ่าปรากฏที่ช่วงพลังงานต่ำกว่า (10.8 kK)

1.4 ลิแกนด์ 2,2'-ไบไพริดีลามีน

2,2'-bipyridylamine (bipyam) หรือ di-2-pyridylamine (dpyam) เป็นลิแกนด์พวคคีเลต (chelate) ที่มีไนโตรเจน 2 อะตอมจากวงไพริดีนทั้งสอง เป็นอะตอมให้อิเล็กตรอน (donor atom) ซึ่งปกติ bipyam จะโคออร์ดิเนตแบบไบเดนเทต ดังรูปที่ 1.7 (b) เมื่อ bipyam อยู่ในสารละลายเบสไฮโดรเจนที่ N(3) จะหลุดออกเป็น bipyam^- ซึ่งโคออร์ดิเนตกับโลหะได้ทั้งแบบไบเดนเทต ดังรูปที่ 1.7 (c) และแบบไตรเดนเทต ดังรูปที่ 1.7 (d) ส่วนรูปที่ 1.7 (a) เป็นโครงสร้างของลิแกนด์อิสระ

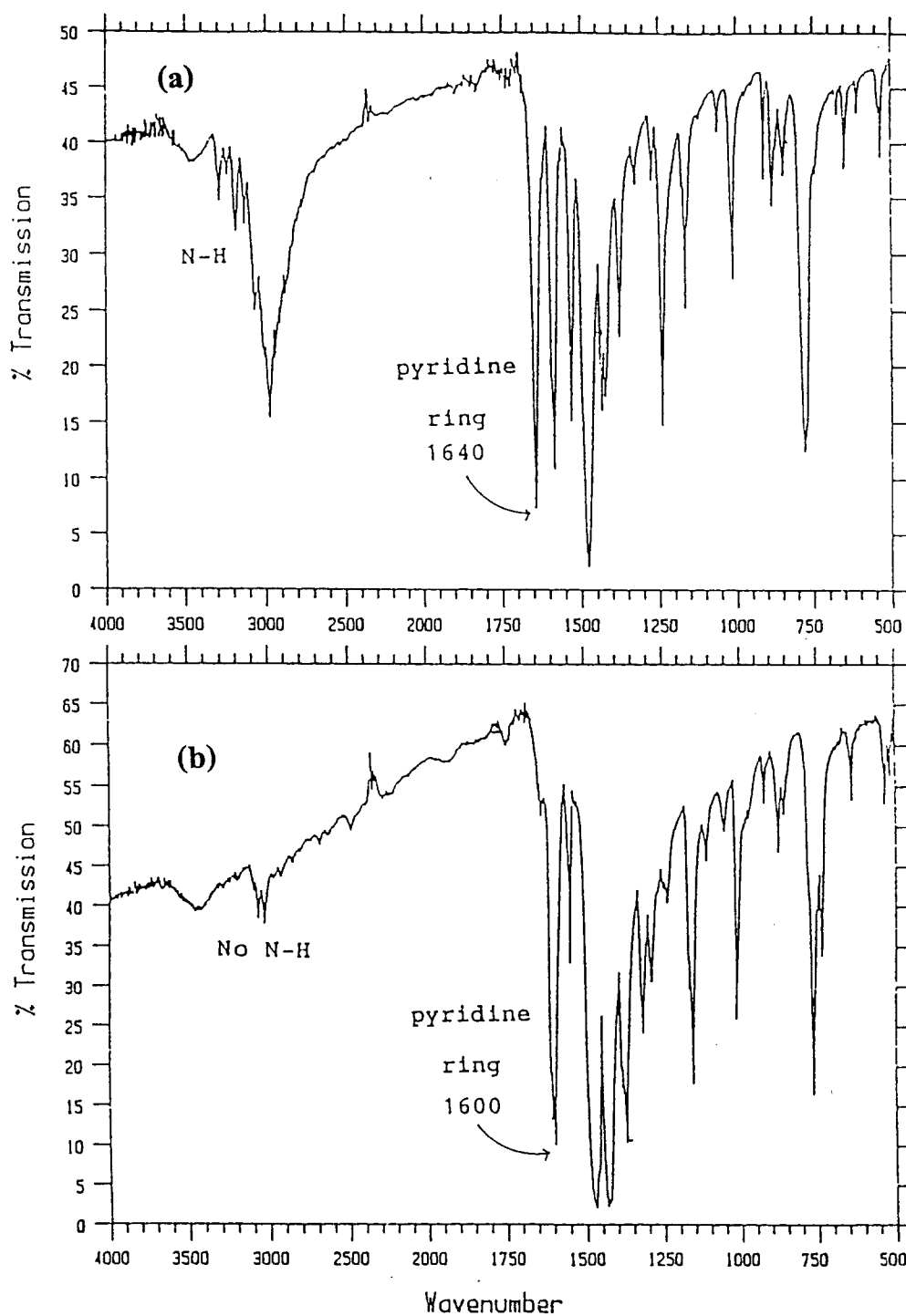
สารประกอบเชิงซ้อนที่อยู่ในระบบของลิแกนด์ bipyam^- และลิแกนด์ผสม bipyam กับ bipyam^- เช่น สารประกอบเชิงซ้อน $[\text{Cu}(\text{bipyam}^-)_4\text{Cl}_2]$ และ $[\text{Cu}(\text{bipyam})(\text{bipyam}^-)(\text{ONO})]$ ตามลำดับจะให้อินฟราเรดสเปกตร้าที่แตกต่างจากระบบของลิแกนด์ bipyam ดังรูปที่ 1.8 (a), (b) และ (c) พีคแรกของ pyridine ring จะปรากฏที่ตำแหน่ง $\sim 1640\text{ cm}^{-1}$ และมี N-H stretching ที่ประมาณ 3000 cm^{-1} ส่วนในระบบของลิแกนด์ bipyam^- พบว่า peak แรกของ

pyridine ring เลื่อนไปปรากฏที่ตำแหน่ง $\sim 1000\text{ cm}^{-1}$ และ N-H stretching นี้ประมาณ 3000 cm^{-1} หายไป ส่วนในระบบของลิแกนด์ผสมพบว่าพีคแรกของ pyridine ring เลื่อนไปที่ตำแหน่ง $\sim 1660\text{ cm}^{-1}$ โดยความเข้มของพีคลดลง ในทำนองเดียวกันความเข้มของ N-H stretching ที่ตำแหน่งประมาณ 3000 cm^{-1} ก็ลดลงด้วย

รูปที่ 1.7 รูปแบบการโคออร์ดิเนตของลิแกนด์ bipyam, bipyam⁻¹ และ โครงสร้างของ bipyam อิสระ

- bipyam อิสระ
- การโคออร์ดิเนตแบบ ไบเดนเทต ของ bipyam
- การโคออร์ดิเนตแบบ ไบเดนเทต ของ bipyam⁻¹
- การโคออร์ดิเนตแบบ ไตรเดนเทต ของ bipyam⁻¹

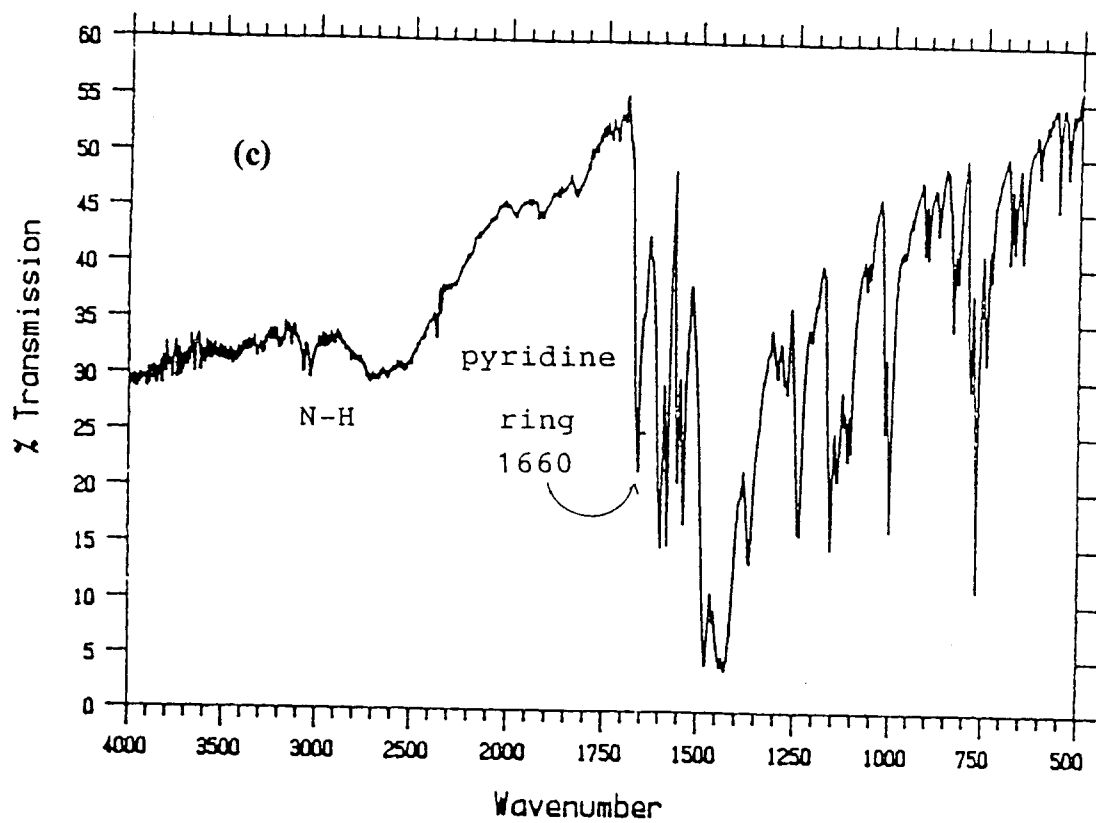

รูปที่ 1.8 แสดงอินฟราเรดสเปกตรัมของ

(a) $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2\text{Cl}]\text{Cl}$, bipyam

(b) $[\text{Cu}_3(\text{bipyam}^{-1})_4\text{Cl}_2]$, bipyam^{-1}

(c) $[\text{Cu}(\text{bipyam})(\text{bipyam}^{-1})](\text{ONO})$, mixed (bipyam)(bipyam^{-1})

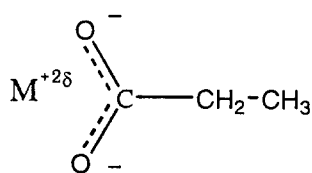

รูปที่ 1.8 แสดงอินฟราเรดสเปกตรัมของ(ต่อ)

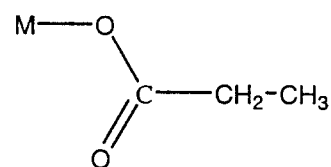
- (a) $[\text{Cu}(\text{bipyam})_2\text{Cl}]\text{Cl}$, bipyam
- (b) $[\text{Cu}_3(\text{bipyam}^-)_4\text{Cl}_2]$, bipyam^-
- (c) $[\text{Cu}(\text{bipyam})(\text{bipyam}^-)](\text{ONO})$, mixed (bipyam)(bipyam^-)

1.5 ลิแกนด์โพรพionato

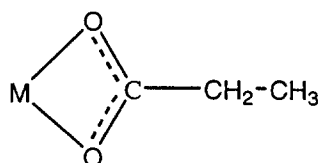
โพรพionato เป็นออกซิเจนไอออน สามารถโคออร์ดิเนตกับโลหะได้คล้ายกับลิแกนด์อะซีเตต โดยมีออกซิเจนเป็นอะตอมให้อิเล็กตรอน รูปแบบการโคออร์ดิเนตหรือการสร้างพันธะกับโลหะเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ดังแสดงในรูปที่ 1.9 (a), (b), (c) และ (d)

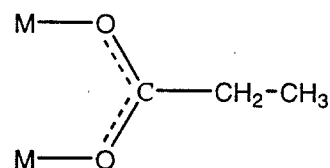
(a)

(b)

(c)

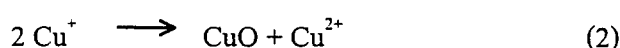
(d)

รูปที่ 1.9 รูปแบบการโคออร์ดิเนตของลิแกนด์โพรพionato

- (a) การสร้างพันธะไอออนิก (Ionic bond)
- (b) การสร้างพันธะแบบ โมโนเดนเทต
- (c) การสร้างพันธะแบบ ไบเดนเทต คีเลต
- (d) การสร้างพันธะแบบ ไบเดนเทต บริดจิง

1.6 รีออกซิเจเนชัน (Reoxygenation)

กระบวนการรีดอกซ์ของคอปเปอร์ (I) / (II) เป็นที่น่าสนใจ เพราะเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับระบบตัวเร่งปฏิกิริยาและกระบวนการทางชีวภาพประกอบด้วย กระบวนการที่เกี่ยวข้อง อยู่ 3 ขั้นตอนคือ (1) อิเล็กโตรไลติกออกซิเดชัน หรือ รีดักชัน (สมการ 1) (2) Disproportionation (สมการ 2) และ (3) รีออกซิเจเนชันของคอปเปอร์(I) โดยออกซิเจน (สมการ 3) โดยทั่วไปสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(I) จะไม่เสถียรมักถูกออกซิไดซ์กลายเป็นสารประกอบเชิงซ้อนของคอปเปอร์(II)

ปฏิกิริยารีดิวซ์สารละลายคอปเปอร์(II)(สมการ 1)เป็นการสังเคราะห์สารประกอบเชิงซ้อนของคอปเปอร์(I) และกระบวนการนี้จะเกิดได้ดีภายใต้บรรยากาศที่ปราศจากก๊าซออกซิเจนเพื่อป้องกันไม่ให้สารละลายของคอปเปอร์(I) ที่ได้ ถูกออกซิไดซ์กลับไปเป็นคอปเปอร์(II) อีกโดยออกซิเจนในบรรยากาศ ซึ่งการถูกออกซิไดซ์กลับไปเป็นสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) นี้เรียกว่า กระบวนการรีออกซิเจเนชัน อย่างไรก็ตามกระบวนการนี้ก็ป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการสังเคราะห์สารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) โดยการออกซิไดซ์สารละลายของคอปเปอร์(I) กลับมาเป็นสารละลายของคอปเปอร์(II) โดยออกซิเจนในบรรยากาศ

1.7 เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Aims and Objectives)

สเตอริโอเคมีแบบ cis-distorted octahedral เป็นโครงสร้างของคอปเปอร์ (II) ที่พบในปริมาณที่จำกัด จากการศึกษาโครงสร้างของสารประกอบเชิงซ้อนในอนุกรมของ $[\text{Cu}(\text{II})(\text{chelate})_2(\text{OXO})]\text{Y}$ เมื่อ chelate = bipy (2,2-bipyridyl) และ phen (1,10-phenanthroline); และ $\text{OXO} = \text{O}_2\text{CCH}_3^-$ และ NO_2^- พบว่ามีสเตอริโอเคมีตั้งแต่ regular cis-distorted octahedral (4+2) ถึง asymmetric cis-distorted octahedral (4+1+1*) จนถึง square-pyramidal distorted octahedral (4+1+1*) ดังนั้นเพื่อเป็นการขยายการศึกษาไปยังอนุกรมของสารประกอบเชิงซ้อน $[\text{Cu}(\text{II})(\text{bipyam})_2(\text{O}_2\text{CCH}_2\text{CH}_3)]\text{Y}$ ซึ่งประกอบด้วย ออกซีแอนไอออนโพรพionato และคีเลตลิแกนด์ bipyam จึงได้สังเคราะห์สารประกอบเชิงซ้อนอนุกรมนี้ และวิเคราะห์โครงสร้างจากสมบัติทางสเปกโทรสโคปี และจากเทคนิคการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์บนผลึกเดี่ยว เหตุผลที่เลือกศึกษาลิแกนด์ทั้งสองเนื่องจาก

(1) โครงสร้างของสารประกอบเชิงซ้อนในอนุกรมของ $[\text{Cu(II)(bipyam)}_2(\text{O}_2\text{CCH}_2\text{CH}_3)]\text{Y}$ นี้เป็นระบบที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน

(2) bipyam เป็นลิแกนด์ประเภทไดโนโตรเจนคีเลตลิแกนด์ที่ยืดหยุ่น (flexible) ได้มากกว่า bipy และ phen ดังนั้นในการสร้างพันธะกับไอออนคอปเปอร์ (II) อาจให้โครงสร้างแบบต่าง ๆ ได้หลายแบบ

(3) โพฟิออนเนตเป็นออกซิแอนไอออน ที่เลือกศึกษาเป็นลิแกนด์ร่วมกับ bipyam เนื่องจากจัดเป็นลิแกนด์ที่อ่อน มีความเสถียรในการเกิดสารประกอบเชิงซ้อนได้ค่อนข้างต่ำ จำเป็นต้องมีการศึกษาสถานะที่เหมาะสมในการเกิดสารประกอบเชิงซ้อน และลิแกนด์โพฟิออนเนตมีรูปแบบการโคออร์ดิเนตกับไอออนโลหะได้หลายแบบ

จึงเป็นระบบที่น่าสนใจศึกษา ทั้งสถานะของการเตรียมและ โครงสร้างของสารประกอบเชิงซ้อนคอปเปอร์(II) ในอนุกรมของ $[\text{Cu(II)(bipyam)}_2(\text{O}_2\text{CCH}_2\text{CH}_3)]\text{Y}$

1.8 ขอบเขตของการวิจัย

1. เตรียมผลึกเดี่ยวของสารประกอบเชิงซ้อน $[\text{Cu(II)(bipyam)}_2(\text{O}_2\text{CCH}_2\text{CH}_3)]\text{Y}$, $\text{Y} = \text{Cl}^-$, Br^- , I^- , NO_3^- , $\text{O}_2\text{CCH}_2\text{CH}_3^-$, BF_4^- , ClO_4^- และ PF_6^- ในตัวทำละลายต่าง ๆ โดยวิธีเตรียมโดยตรง และจากกระบวนการ reoxygenation ของสารละลายคอปเปอร์ (I) ภายใต้บรรยากาศปกติและภายใต้บรรยากาศของก๊าซไนโตรเจน

2. วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่ได้โดยเทคนิค elemental microanalysis และศึกษาสมบัติทางแม่เหล็กและสมบัติสเปกโทรสโกปีต่าง ๆ ได้แก่ infrared spectrum และ electronic reflectance spectrum

3. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผลึก ได้แก่ ระบบผลึก พารามิเตอร์ของเซลล์ กลุ่มปริภูมิ ตลอดจนข้อมูลการเลี้ยวเบนเบื้องต้น โดยวิธีทางเอกซเรย์โดยใช้กล้องไวส์เซนเบิร์ก

4. ติดตั้งโปรแกรมรวมทั้งฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมระบบ XTAL และโปรแกรมอื่น ๆ ในการวิเคราะห์หาโครงสร้างของสารและฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

5. หาโครงสร้างผลึกของสารประกอบเชิงซ้อน $[\text{Cu(II)(bipyam)}_2(\text{O}_2\text{CCH}_2\text{CH}_3)]\text{[NO}_3\text{]}$ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ XTAL version 3.2 จากโครงสร้างผลึกจะทำให้ทราบโครงสร้างโมเลกุล การจัดเรียงตัวของโมเลกุลในหน่วยเซลล์ ตลอดจนความยาวพันธะ มุมพันธะและระนาบของอะตอมต่าง ๆ ในโมเลกุลอย่างละเอียด